

ESSENBEEK

DE FLOERE

ARCHEOLOGIENOTA BUREAUONDERZOEK PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

Projectcode: 2017J169

Datum: 18/10/2017

BART
BOT
ARCHEOLOGIE

Titel: **Archeologienota Essen beek De Floere**

Initiatiefnemer: **Hyboma nv**

Wilgenlaan 39

8610 Kortemark

Erkend archeoloog: **Bart Bot OE/ERK/Archeoloog/2016/00114**

Auteurs: **Bart Bot**

Advies specialisten: /

Wetenschappelijke advisering: /

Projectcode bureauonderzoek: **2017J139**

Intern projectnummer: **2017.004**

Locatiegegevens: **Halle, Essenbeek, De Floere, Keerstraat, Warandeborg**

Lambertcoördinaten onderzoeksgebied: **xmax, ymax; xmin, ymin: 142592, 156595; 142405, 156424**

Kadastergegevens: **Halle, afdeling 2, sectie K, perceelnummers 71/P - 71/V - 71/W - 76/E - 88/L - 88/M - 94/E**

Betrokken actoren: **Bart Bot (erkend archeoloog), Maarten Cromphout (GOEN studiebureau)**

Plaats en datum: **Ledeberg, 15/10/2017**

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Bart Bot Archeologie.

Bart Bot Archeologie aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

1. INLEIDING

Aanleiding van onderstaand bureauonderzoek vormt de geplande bouw van nieuwbouwwoningen te Essenbeek (Vlaams-Brabant). Het projectgebied wordt in deze studie Essenbeek De Floere genoemd.

Met dit bureauonderzoek wordt de eerste stap gezet van het archeologisch vooronderzoek met het oog op het bekomen van een bekrachtigde archeologienota en aldus de behartiging van de archeologische belangen binnen de planrealisatie conform het actueel Vlaams erfgoedbeleid.

Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande aanvraag van verkavelingsvergunning waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000m² of meer bedraagt. De totale oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt circa 11136m². Vandaar is men verplicht een archeologienota bij de aanvraag in te dienen.

Het plangebied bevindt zich te Essenbeek (Vlaams-Brabant) en heeft een oppervlakte van circa 11136m². Binnen het plangebied staat momenteel één woning ter hoogte van De Floere nummer 12. De woning heeft een oppervlakte van circa 150m² en bevat een kelder van 16m² ter hoogte van de inkomhal. De rest van het plangebied bestaat uit grasland met verspreid enkele bomen.

De werken starten in een eerste fase met de afbraak van het gebouw nr. 12 en het rooien van enkele bomen. Nadien worden 19 nieuwbouwwoningen met tuin gerealiseerd, met een oppervlakte variërend tussen 289m² en 634m². Een wegnis zorgt voor de verbinding tussen de woningen en De Floere. In het uiterste westen van het plangebied wordt een wadi voorzien. De werken zullen een grote impact hebben op een deel van het bodemarchief (graven funderingen, aanleg nutsleidingen, zwaar rollend verkeer).

Voor het projectgebied zelf zijn geen archeologische gegevens gekend. In de ruimere omgeving zijn vrij veel archeologische vindplaatsen gekend gaande van de steentijden tot de middeleeuwen. De ligging van het plangebied, meer bepaald op een flank van een heuvelrug, bleek in het verleden wel een sterke aantrekkingskracht te hebben uitgeoefend op populaties.

2. GEMOTIVEERD ADVIES

Het uitgevoerde bureauonderzoek is volledig waarbij alle relevante en beschikbare bronnen teruggevonden werden en geraadpleegd. Op basis van het verslag van resultaten van het bureauonderzoek kan de aan- of afwezigheid van een archeologische site echter niet gestaafd worden. Daarom is voor het volledige projectgebied dat verstoord zal worden noodzakelijk om een verder vooronderzoek uit te voeren. Het projectgebied ligt op een flank van een heuvelrug. Dergelijke flanken hadden vroeger een grote aantrekkingskracht voor populaties. Er werden al verschillende archeologische vondsten gedaan in de omgeving gaande van steentijd (artefacten), metaaltijden (grafheuvels) tot de middeleeuwen.

Er wordt geadviseerd om vooronderzoek in uitgesteld traject¹ uit te voeren in de vorm van proefsleuven (met extra aandacht voor begraven horizonten en oude bodems) en eventueel een waarderend booronderzoek (enkel indien nodig geacht op basis van de resultaten van het proefsleuvenonderzoek). Uit de bureaustudie blijkt dat in de omgeving al steentijdvondsten werden gedaan. Ook de ligging op de flank van een heuvelrug biedt potentieel op mogelijks sporen uit de steentijden. De bodemkaart gaf echter geen potentieel op begraven horizonten weer. Daarom is het noodzakelijk om tijdens het proefsleuvenonderzoek aandacht te hebben voor begraven horizonten en lithische artefacten (zie 5.1.)

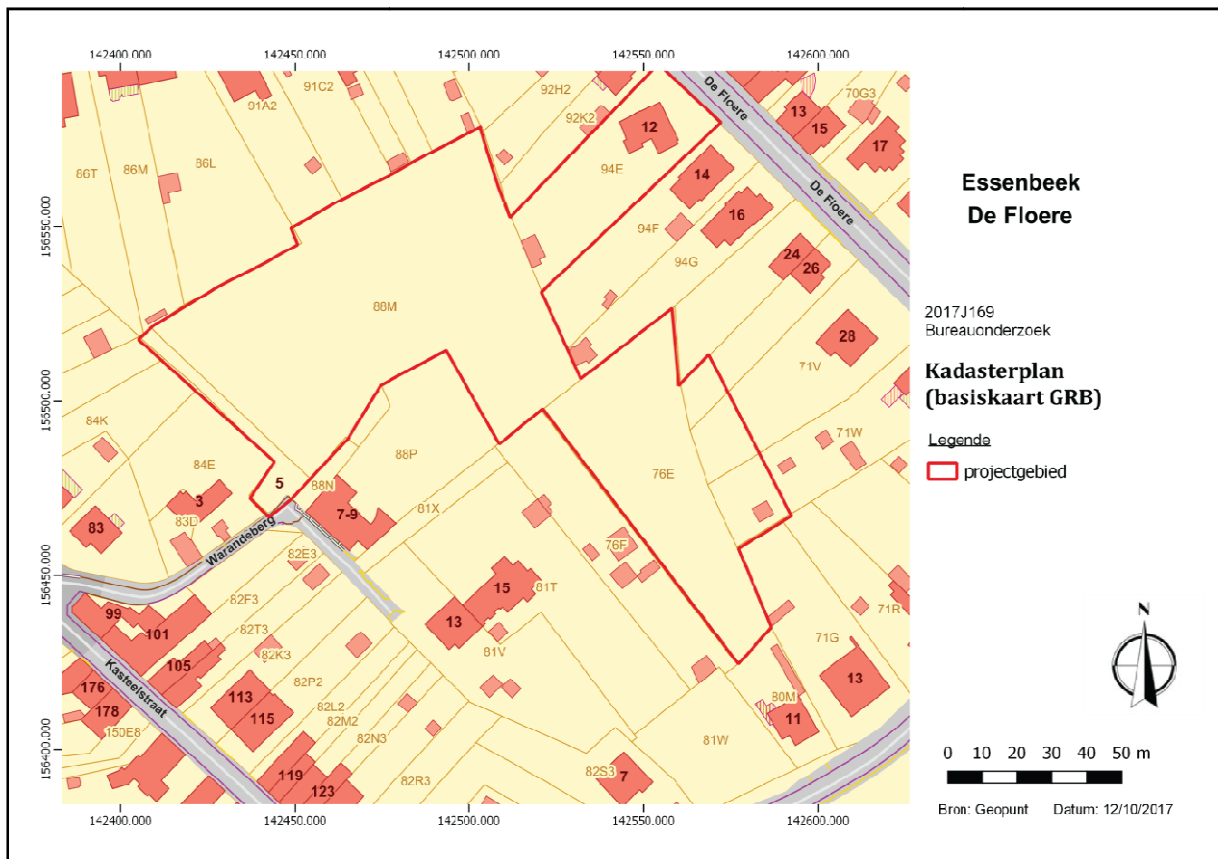
Deze technieken zijn volgens een kostenbatenanalyse de beste optie om alle archeologische informatie te verzamelen. Ingeval het proefsleuvenonderzoek aanwijzingen geeft voor de aanwezigheid van begraven bodems en/of een *in situ* steentijdartefacten, dan dient nog een waarderend booronderzoek uitgevoerd te worden. Andere vooronderzoeken (geofysisch, oppervlakteprospecties en metaaldetectie) zijn niet zinvol en dienen bijgevolg niet uitgevoerd te worden.

Het proefsleuvenonderzoek kan pas van start gaan als de nodige gebouwen gesloopt zijn en de bomen gerooid zijn tot op het niveau van het maaiveld.

¹ Momenteel is onderzoek nog niet mogelijk aangezien de verkavelaar nog geen eigenaar is van de gronden en er geen werken worden toegestaan.

3. AFBAKENING

Het te onderzoeken plangebied heeft een oppervlakte van 11136m² en is kadastraal terug te vinden onder : Halle, afdeling 2, sectie K, perceelnummers 71/P - 71/V - 71/W - 76/E - 88/L - 88/M - 94/E/.

Figuur 1 Kadasterplan met aanduiding van het projectgebied. (bron: geopunt)

4. VRAAGSTELLING

Het doel van het onderzoek is om te achterhalen of er op het terrein één of meerdere archeologische sites aanwezig zijn en te bepalen welke maatregelen dienen te worden genomen voorafgaand aan de ontwikkeling van het projectgebied. Hieronder worden de specifieke (niet limitatieve) onderzoeksvragen per methode weergegeven. Elke onderzoeksmethode is succesvol beëindigd wanneer haar vraagstellingen succesvol kunnen worden beantwoord.

Proefsleuvenonderzoek

- Zijn er archeologische sporen aanwezig?
- Wat is de aard van de sporen en/of artefacten (bewoning, funerair, ambachten,...)?
- Welke is de bewaringstoestand van de aangetroffen sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- Welke is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap?
- Zijn er indicaties dat de bodem (deels) verstoord is?
- Wat is de bodemopbouw?
- Zijn er aanwijzingen voor de aanwezigheid van een (goed bewaarde) steentijd artefactensite?
- Is er verder archeologisch onderzoek nodig in de vorm van waarderende archeologische boringen? Zo ja, specificeer.
- Is er verder archeologisch onderzoek nodig in de vorm van een archeologische opgraving? Zo ja, specificeer.

Waarderend archeologisch booronderzoek

- Zijn er mobiele (prehistorische) artefacten aanwezig? Zo ja, uit welke periode stammen deze?
- Is er sprake van concentraties met een hoge densiteit aan mobiele artefacten? Is het mogelijk deze af te bakenen?
- Met welke bodemhorizont(en) worden de mobiele artefacten geassocieerd?
- Is er sprake van de aanwezigheid van één of meerdere prehistorische sites? Zo ja, welke is de bewaringstoestand van deze sites?
- Kan een strategie worden opgesteld voor eventueel vervolgonderzoek in de vorm van een opgraving?

5. STRATEGIE

Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage van de hieronder beschreven methodes dienen te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk. Het onderzoeksdoel is succesvol bereikt indien de vraagstelling kan beantwoord worden. Het gefundeerd kunnen beantwoorden van de vraagstelling is dus het evaluatiecriterium aan de hand waarvan de erkende archeoloog zal bepalen of het onderzoeksdoel succesvol bereikt is.

5.1. PROEFSLEUVEN

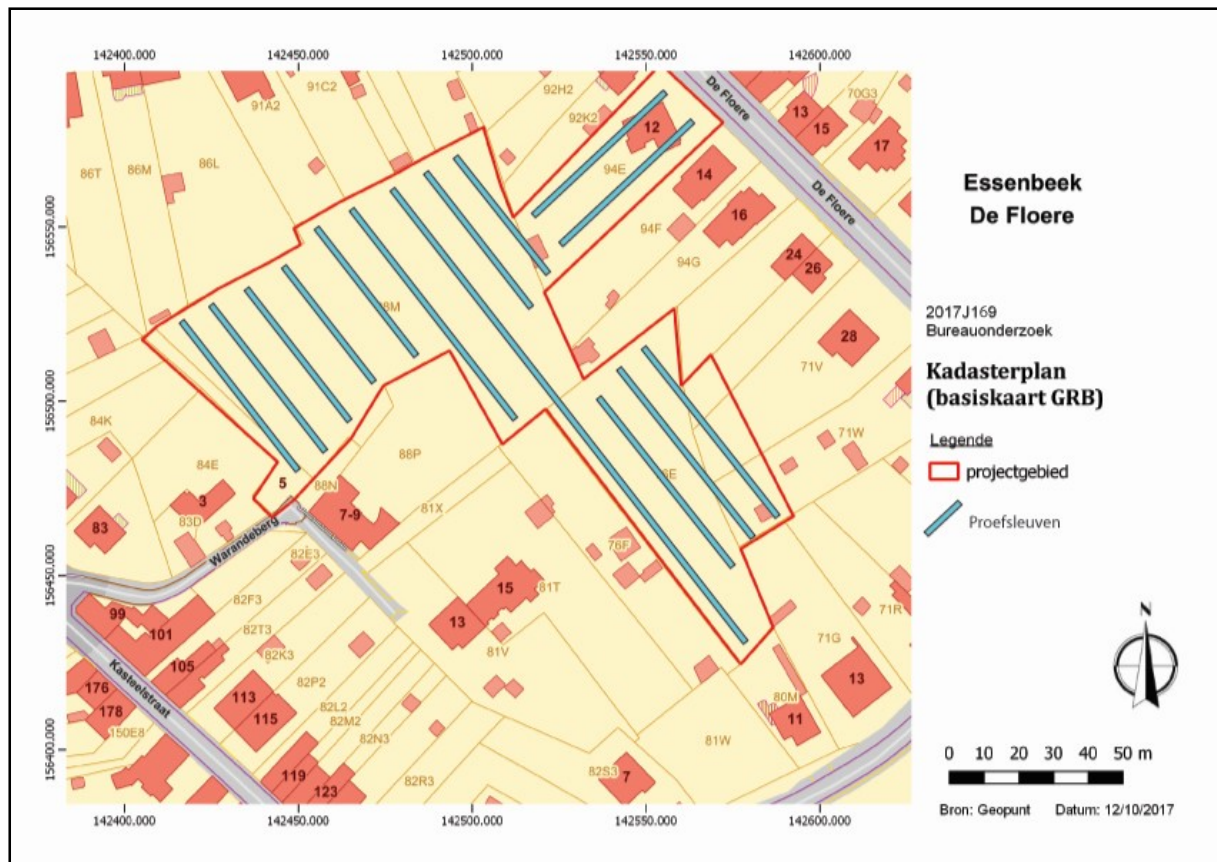
Teneinde na te gaan of er archeologisch relevante grondsporen aanwezig zijn binnen het onderzoeksgebied, moet worden gebruik gemaakt van de inplanting van parallelle ononderbroken proefsleuven in het onderzoeksgebied. Bij de inplanting bedraagt de afstand tussen de proefsleuven minimum 12m en maximum 15m (van middenpunt tot middenpunt). Voor de uitgraving wordt gebruik gemaakt van een niet-getande graafbak. De sleuven zijn 1,80 tot 2m breed en O-W georiënteerd. In dit geval zullen 12 NW-ZO georiënteerde sleuven aangelegd worden en 2 NO-ZW georiënteerde sleuven. Daarnaast worden extra volg-, dwarssleuven of kijkvensters aangelegd om beter inzicht te krijgen in de aard van de aangetroffen archeologische sporen.

Er wordt 10%, oftewel ca. 1114m², van de onderzoekbare oppervlakte opengelegd door middel van sleuven en 2,5%, oftewel ca. 278m², door middel van volg-, dwarssleuven of kijkvensters. Op die manier is er een maximale info voor een minimale kost. Het sleuvenplan werd op die manier opgesteld dat de nieuwbouwwoningen worden vermeden.

De grond wordt gescheiden afgegraven en gestockeerd naast de sleuf. Het dichten gebeurt op zo'n manier dat de originele bodemopbouw opnieuw bekomen wordt en dat de draagkracht van de bodem minstens gelijk is aan de draagkracht voorafgaand de start van het veldwerk. Indien nodig worden kwetsbare sporen (bv. urnengraven) afgedekt met waterdoorlatende doek.

Er dient speciale aandacht te worden besteed aan de lokale bodemopbouw en de mogelijke aanwezigheid van stenen artefacten in de bodem. Indien een goed bewaarde oude bodem wordt aangetroffen dient het vlak van de proefsleuf volledig geschaafd te worden zodat eventueel aanwezige steentijd artefacten gerecupereerd kunnen worden. Op basis hiervan kan beslist worden om over te gaan tot waarderende archeologische boringen

Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage van de hierboven beschreven methodes dienen te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk. Het onderzoeksdoel is succesvol bereikt indien de onderzoeksvragen kunnen beantwoord worden.

Figuur 2 Voorstel proefsleuven geprojecteerd op het kadasterplan (bron: geopunt).

5.2. WAARDEREND BOORONDERZOEK

De uitvoering van een waarderend archeologisch booronderzoek gebeurt pas wanneer tijdens het voorafgaande proefsleuvenonderzoek voldoende aanwijzingen worden aangetroffen voor de aanwezigheid van één of meer steentijd artefactensite(s).

Het booronderzoek dient in dat geval te worden uitgevoerd binnen de zones die op basis van de resultaten van het proefsleuvenonderzoek afgebakend zijn. In deze zones worden de boringen uitgevoerd in een regelmatig verspringend driehoeksgrid. Er wordt gewerkt met een tussenafstand van 5m tussen de raaien en 6m afstand tussen de individuele boringen. De precieze positie, oriëntatie en omvang van de grids is nader te bepalen op basis van de resultaten van het proefsleuvenonderzoek. Het type grondboor dat gebruikt zal worden is een Edelmanboor met een diameter van 12cm. De boringen worden handmatig uitgevoerd tot een diepte die tijdens het onderzoek dient bepaald te worden. Van elke boring worden zowel de

volledige diepte, als de onder- en bovengrens van de horizonten geregistreerd. De opgeboorde sedimenten zullen steeds de relevante bodemhorizonten omvatten die nodig zijn om een goede evaluatie van de steentijd artefactensite(s) te maken. De stalen krijgen per volume een uniek staalnummer, en worden nat uitgezeefd op een maaswijdte van 1mm en 1mm. Na het drogen worden ze geanalyseerd door een vuursteenspecialist

6. COMPETENTIES

Het veldwerk wordt uitgevoerd door minstens 2 gediplomeerde archeologen, die permanent op de site aanwezig zijn. Daarnaast wordt conform de Code van Goede Praktijk een aardkundige betrokken bij het veldwerk, deze dient echter niet permanent op het terrein aanwezig te zijn.

- In het kader van het proefsleuvenonderzoek dient zeker één van de uitvoerende archeologen ten minste 220 werkdagen veldervaring te hebben met onderzoek op zand(leem)bodems. Beide archeologen dienen te beschikken over minstens 20 werkdagen veldervaring wat betreft proefsleuvenonderzoek in landelijk gebied. Minstens één van de uitvoerende archeologen moet beschikken over een ruime kennis betreffende grondsporen en vondstmateriaal uit de metaaltijden, de Romeinse periode, de middeleeuwse periode en de nieuwe tijd, alsook een basiskennis over vondsten uit de steentijd.
- In het geval er een waarderend archeologisch booronderzoek dient uitgevoerd te worden, moet deze gebeuren onder leiding van een archeoloog met aantoonbare veldervaring inzake steentijd.
- Gedurende alle fases van het veldwerk dient een aardkundige op afroep beschikbaar te zijn op het terrein. De aardkundige moet beschikken over aantoonbare ervaring met zand(leem)bodems.

7. VOORZIENE AFWIJKING CODE VAN GOEDE PRAKTIJK

Er worden geen afwijkingen van de Code van Goede Praktijk voorzien.

8. FIGURENLIJST

Figuur 1 Kadasterplan met aanduiding van het projectgebied. (bron: geopunt)	3
Figuur 2 Aanduiding van de boorpunten op het kadasterplan (bron: geopunt).....	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Figuur 3 Voorstel proefsleuven geprojecteerd op het kadasterplan (bron: geopunt).	6